

A művész legyen példakép?

VISSZHANG - LXII. évfolyam, 4. szám, 2018. január 26.

Nem az a legnagyobb baj a művészeti járadékkal, hogy az MMA-nál kell kérvényezni, hanem az, hogy a vonatkozó törvény újabb szög a társadalombiztosítás koporsójába. Nem is tudjuk, hogy mekkora, mert (1) nincs hiteles nyilvántartás a 19 féle (?) díj kitüntetettjeiről, továbbá arról sem, hogy hány évesek a kedvezményezettek; (2) biztosan számítani lehet arra, hogy hamarosan megkezdődik a lobbizás, hogy a listára vegyék fel az x, y és z kitüntetést is, majd pedig arról, hogy mekkora is legyen az évenkénti emelés.

Első hallásra elfogadhatónak tűnik az a megfontolás, nem helyes a művészek univerzális rákényszerítése az alkalmazotti létre; nekik akkor is jár nyugdíj, ha pályafutásuk során nem tudtak (nem akartak) járulékot fizetni. De csak első hallásra... Ha a művészekre *általában* nem vonatkoznak az *általános* szabályok, miközben a professzionális sportolókra, a feltalálókra, a közéletben vezető szerepet játszó politikusokra, egyházi személyekre és más nem szokásos pályákon működő személyekre igen, az *általában* helytelen. Ha azt mondjuk, hogy *bizonyos* művészek esetében kivételt kell tenni, az persze védhető. Például balett-táncosok.

A gond az, hogy a mai értéken 121 ezer forintos, csak nyugdíjas korúaknak járó nettó művészi járadék a minimálbéres életpálya után járó 70-80 ezer forintos nettó nyugdíj kiegészítéseként már összességében akkora összeg (kb. 200 ezer Ft), hogy a jövőben sem lesz érdekelt a művész társadalom abban, hogy az átlagos munkavállalóhoz hasonlóan legyen rendszeresen bejelentett munkaviszonya, ha pedig egyéni vállalkozó, akkor a tényleges jövedelme után fizessen személyi jövedelemadót is, egészségügyi és nyugdíjjárulékot is.

Mindez azért érdekes, mert a magyar társadalom elitjére vonatkozik a törvény, azokra, akik „*role model*”-ként kellene hogy viselkedjenek az átlagos adófizető állampolgárok számára. Nagyon sokan eddig sem így viselkedtek, most még többen fognak adó- és járulékkerülő stratégiát követni életpályájuk során. A művészek után nyomulni fognak a sportolók, a tudomány csillagai stb. – ők is nyugdíjkiegészítést fognak kérni.

És van még egy nagy baj. Az a megoldás, hogy az átlagnál picit jobb (vagyis középfokon kitüntetett) művészekre más szabályok vonatkoznak, mint az átlagos művészekre, azért is problematikus, mert hatalmas bizonytalanságot visz életük utolsó 15 évébe. Csak egy számpélda: X. Y. átlagosnál gyengébb színészt 65 éves korában elküldik a színháztól, ahol eddig minimálbéren volt bejelentve, vagy kegyelemszerződéssel dolgozott mint egyéni vállalkozó. Még soha nem kapott a művészeti járadék szempontjából „megfelelő” díjat. Most gyorsan felterjesztik, hogy segítsenek rajta, hiszen ez a munkaadójának semmibe sem kerül. Ha csak a legegyszerűbb matekot vesszük alapul (12 hónap, 15 év és 121 ezer Ft), a tét 22 millió forint. Ha nem kapja meg, egész hátralévő életére hoppon marad. Vagy kérvényekkel bombázzhatja a magas minisztériumot, hogy adjanak már neki visszamenőlegesen valami kitüntetést.

Egyébként az egész történet roppant tanulságos egy, a fentieknél is általánosabb szempontból. Megint az történt, hogy az Orbán-kormány „csak” szelvében-hosszában kiterjesztett egy meglévő rossz konstrukciót az első „elmúlt 8 év”-ből. Az ősbűn, a 2004. évi CVI. törvény a kiváló művész, az érdemes művész és a népművészet mestere járadékáról.

(A szerző közgazdász)

